

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXIX

Maig del 2004

Nº 109

El llegat Llopis i la malvasia de l'Hospital*

Roland Sierra i Farreras

La producció i comercialització de malvasia per part de l'Hospital de Sant Joan Baptista de Sitges no seria possible si en el seu moment Manuel Llopis de Casades no hagués llegat a l'establiment benèfic un conjunt de terres amb el compromís, mantingut fins avui dia, que la institució continués elaborant la tradicional malvasia de Sitges.

Advocat i diplomàtic, Manuel Llopis de Casades fou l'últim hereu de la casa Llopis, una de les més antigues de la vila de Sitges, atès que es remunta a mitjans segle XVI. D'origen mariner, els Llopis van ascendir a l'escala social gràcies al comerç i també als lligams familiars que van establir amb una altra antiga nissaga sitgetana, els Falç, els quals eren propietaris d'una gran extensió de terres que anaven des de la façana marítima fins a l'actual carretera de Barcelona i que abastava el que avui dia és el centre de Sitges.

Les dues famílies van emparentar en casar-se, l'any 1737, el comerciant Manuel Llopis Llachs amb Josepa Falç Oliva. D'aquest matrimoni nasqueren onze fills, entre els quals cal esmentar el primogènit Manuel, que fou notari de Sitges des de 1766 fins a la seva mort, el 1802, i Bernadí, que seria canonge de la Santa Església Metropolitana de Tarragona.

Manuel Llopis Llachs, i també el seu fill, Manuel Llopis Falç, visqueren al carrer de l'Aigua, a la casa que havien habitat els seus antecessors. A mitjans de 1801, però, el notari Llopis i Falç arribà a un acord amb el seu cosí germà, Josep Bonaventura Falç, mitjançant el qual els dos hisendats convingueren un intercanvi d'immobles. D'aquesta manera, en Falç es quedà amb les dues

cases que Llopis tenia al carrer de l'Aigua, i Llopis passà a ser propietari del casalot neoclàssic edificat el 1793 i que avui allotja el Museu Romàntic.

El notari Llopis no pogué gaudir de la seva nova casa, atès que va morir l'any següent en el seu domicili del carrer de l'Aigua. Van ser la seva vídua, Isabel Ribera Oriol, i els seus sis fills els que estrenaren la sumptuosa llar del carrer de Sant Gaudenci, a la qual es traslladaren la primavera de 1802.

D'aquests sis fills, tres noies i tres nois d'edats compreses entre els 26 i els 14 anys, l'hereu era Bernadí Llopis Ribera, el qual, malgrat estudiar la carrera de lleis a la universitat de Cervera, no arribà mai a exercir-la perquè es dedicà totalment a tenir cura dels béns que havia heretat dels seus antecessors, sobretot del seu avi matern, el corredor de llotja Joan Ribera

Casat l'any 1808 amb Manuela Pujol i Batlle, procedent d'una antiga família d'hisendats sitgetans, Bernadí Llopis Ribera hagué de fer front a les contingències derivades de la presència de les tropes napoleòniques a la vila. Tot i que en començar la guerra del Francès, tancà la casa i s'endugué la família fora de Sitges, és clar que el 1813 ja tornava a ser aquí, ja que l'agost d'aquell any hagué d'hostatjar, si us plau per força, diversos oficials del regiment de Nassau.

Bernadí Llopis Ribera tingué quatre fills del matrimoni hagut amb Manuela Pujol. L'hereu, nascut el 1814, fou Bernadí Llopis Pujol, sens dubte el membre més popular de la nissaga: Liberal per tradició familiar i per convicció personal, entre 1829 i 1832 Llopis i Pujol estudià al seminari conciliar de Tarragona, i al mateix

* Text de la conferència pronunciada a la capella de l'Hospital de Sant Joan el 2 de novembre del 2003

temps cursà estudis a la reial acadèmia nàutica d'aquella ciutat. El 1842 aconseguí de la universitat literària de Barcelona que se li convalidessin els esmentats estudis de filosofia fets al seminari tarragoní i els que després féu amb caràcter privat d'algunes assignatures de dret, per tres anys de la carrera de lleis. No obstant això, el senyor Bernadí, com el conegueren els seus coetanis, no va acabar els seus estudis i es dedicà a fer prosperar la seva hisenda i les seves vinyes.

Bernadí Llopis i Pujol fou un dels personatges més influents del Sitges vuitcentista. Durant prop de mig segle trobem el seu nom associat a múltiples iniciatives i esdeveniments haguts a la vila. Així, l'any 1838, durant la primera guerra carlina, va tenir un destacat protagonisme en la defensa de la vila, quan una partida de carlins capitanejada per Pitxot i el Llarg de Copons intentà assaltar el fortí de la Ribera. Poc després, el 1841, es convertí en administrador de correus, càrrec que ja havien ostentat el seu avi i el seu pare, i que ell ocupà fins a l'arribada del telègraf, el 1877. Altrament, en esclatar el sexenni revolucionari i suprimir el govern provisional la duana de Sitges, ell fou un dels tres sitgetans escollits per anar a Madrid a demanar-ne el restabliment, que s'aconseguí ràpidament. Així mateix, entre altres, formà part de la junta municipal de sanitat, de la junta del patronat de pobres, de la junta municipal de defensa contra la fil·loxera, i de la comissió que el 1864 intentà infructuosament que la línia fèrria entre Barcelona i Tarragona passés per la costa sitgetana.

A més de tot això, Llopis i Pujol fou l'autor d'una breu *Relación histórica de la villa de Sitges*, redactada el 1844, on es resumeixen els reiterats intents que va fer la vila per alliberar-se del vassallatge de la Pia Almoina de la catedral de Barcelona.

Amb el senyor Bernadí, la família Llopis assolí el seu període de màxima puixança econòmica i d'esplendor social. Propietaris de força finques urbanes i rústiques, els Llopis es dedicaren al conreu i l'elaboració de vi, malvasia i moscatell, i fins al darrer quart del segle XIX van estar entre els majors contribuent de Sitges. La fama que Bernadí Llopis tenia com a colliter féu que el 1866 fos elegit, juntament amb les persones més influents de Barcelona, membre de la comissió provincial que promovia la concurrència a l'Exposició Universal de París de l'any següent.

Però a partir de 1880, tot i continuar posseint les seves propietats, la casa Llopis inicià un lent declivi. L'arribada a Sitges dels americanos enriquits a les Antilles donà un nou impuls a la vila que s'aprofità de la gran quantitat de diners en efectiu de què disposaven. Això va fer que els Llopis comencessin a esdevenir, de mica en mica però inexorablement, un testimoni del passat. El mateix Bernadí es casà amb una filla d'americanos, Francesca Bofill Pintó, nascuda a Kingston,

Jamaica.

Malgrat això, el cognom encara continuaria essent present durant les dues generacions següents. El matrimoni Llopis-Bofill tingué una desena de fills, els més coneguts dels quals foren l'advocat Manuel Llopis i Bofill i l'historiador Joan Llopis i Bofill, autor de l'*Ensaig històric sobre la vila de Sitges*. Ambdós residiren a Barcelona, però continuaren vinculats a Sitges, sobretot Manuel, l'hereu, que hi passava les temporades estiuenques en companyia del seu pare, el senyor Bernadí. Aquest va morir el 1892, quatre anys després d'haver obtingut una medalla de plata a l'Exposició Universal de Barcelona per la seva acreditada malvasia. Amb ell desapareixia tota una època d'esplendor al llarg de la qual Sitges havia sofert una transformació radical. Quan ell arribà a cap de família, la morada dels Llopis era un encara casalot aïllat fora muralles; mig segle després, estava ja rodejat de vivendes.

Manuel Llopis i Bofill estudià les primeres lletres a Sitges i després cursà el batxillerat a l'afamat col·legi Carreras de Barcelona. Com els seus antecessors, malgrat tenir carrera universitària, no va exercir, ans es dedicà a administrar el patrimoni familiar, ocupació que alternà amb la col·laboració a nombroses publicacions de l'època, com ara el *Diario de Barcelona*, *La Ilustración Española y Americana*, *El Eco de Sitges* i *La Punta*. A la seva mort, esdevinguda el febrer de 1928, als 79 anys d'edat, Salvador Soler i Forment publicà una necrològica a *La Veu de Catalunya* en la qual, entre altres coses, deia: "Era un dels rars senyors d'alta senyoria que encara hom troba pels pobles de Catalunya tenint cura amorosa dels llegats artístics de llurs avant-passats".

Llopis i Bofill s'havia casat amb Josepa de Casades Dòria, de la qual tingué quatre fills: Manuel, Josep Maria, Mercè i Maria Llopis de Casades. Manuel, l'hereu, fou advocat i diplomàtic i és el personatge gràcies al qual avui l'Hospital de Sant Joan continua elaborant i comercialitzant la malvasia de Sitges.

Nascut a Barcelona el 1885, Manuel Llopis de Casades estudià la carrera de dret i, un cop acabada, l'any 1907, ingressà en el cos diplomàtic. Durant la primera guerra mundial fou vicecònsol d'Espanya a Lió, i a partir de 1921 va ser destinat a l'alta comissaria del Marroc, a Tetuan, on va intervenir en el rescat de presoners espanyols després dels desastres d'Annual i Montearruit. D'allí fou traslladat a Madrid, al ministeri d'Estat, i posteriorment exercí de secretari a les ambaixades espanyoles de Berna i Lisboa. A finals de 1933 esdevingué encarregat de negocis d'Espanya a Sofia, capital de Bulgària, ciutat on va morir l'11 de març de 1935. Al llarg dels anys en què exercí la seva professió va ser distingit amb diferents condecoracions, com ara les de comandador dels ordes del Sant Crist de Portugal i de

Sant Sabas de Iugoslàvia.

Un mes abans de morir, el 15 de febrer de 1935, en testament atorgat davant del vicecònsol d'Espanya a Sofia, Luís Tobío Fernández, va llegar a la Generalitat de Catalunya la mansió familiar de Sitges amb tot el que hi havia dins, i també un gran nombre d'objectes adquirits en els seus viatges per Europa i Àfrica que es trobaven en 16 grans caixes custodiades a l'ambaixada espanyola a Lisboa, amb la finalitat que l'immoble fos destinat a Museu Romàntic, l'levant de la segona planta, reservada en usufruct vitalici a la seva germana i hereva Mercè.

D'altra banda, en el seu testament Manuel Llopis féu el següent llegat: "Lego todas las tierras que poseo en Sitges, así como las demás casas que poseo en esta Villa, y el contenido de las bodegas de la casa número uno de la calle de San Gaudenci, para obras de beneficencia en Sitges, administradas por mis albaceas, y si no quisieren las entregarán a la entidad de beneficencia de Sitges que ellos determinen".

Amb un criteri digne de tots els elogis, els marmessors de Llopis de Casades, que eren el seu cunyat Trinitat de Fontcuberta Dalmases i el seu cosí Frederic Camp Llopis, interpretaren que l'Hospital de Sant Joan Baptista era la institució que millor representava aquesta funció benèfica que el diplomàtic sitgetà exigia en el seu testament. Així doncs, pocs dies abans d'iniciar-se la guerra civil, Mercè Llopis, Trinitat de Fontcuberta i Frederic Camp van fer constar en escriptura que, "libres para heredera y albaceas la designación de los establecimientos de beneficencia que han de gozar de los beneficios de los legados, han decidido que éstos sean todos de beneficencia pública o clasifica y en consecuencia lo que se destina a la villa de Sitges se asigne al Hospital de aquella Villa".

Perquè ens entenguem ràpidament, diré que Llopis llegà a l'Hospital dues finques urbanes i deu finques rústiques. Les dues primeres eren una casa vivenda situada a la cantonada del carrer Sant Bonaventura amb el de Sant Josep i una bodega magatzem de planta baixa i pis situada al mateix carrer de Sant Bonaventura. Respecte a les deu peces rústiques, estaven repartides entre Aiguadolç, Miralpeix i els Pins Vens. A part d'això, el llegat incloïa també "el negocio de elaboración de la Malvasia Manuel Llopis, de Sitges, con las existencias de vinos en la bodega descrita en el apartado 1".

La guerra i la postguerra estroncaren el procés d'entrega i acceptació del llegat Llopis, que no culminà fins al 1966. A l'abril d'aquell any, compareixien davant del notari de Barcelona Fernando Poveda Martín d'una banda Trinitat de Fontcuberta i de Dalmases, l'únic marmessor que restava viu, ja que Frederic Camp havia mort quinze anys enrera, i de l'altra Josep Ferret de Querol, alcalde de Sitges i, com a tal, president de la junta de

l'hospital en aquell moment.

En l'escriptura es feia constar que els béns adjudicats a l'hospital, és a dir, les cases, les finques i el negoci de la malvasia amb les existències de vins de la bodega, ascendien a un total de 121.362 pessetes amb 50 cèntims. A la primera disposició del document es deia el següent: "A) Don Trinidad de Fontcuberta y de Dalmases, hace en este acto entrega al Hospital de San Juan Bautista de Sitges, de los bienes todos descritos en los antecedentes de esta escritura; por ajustarse la entrega a la adjudicación que al Hospital se le hizo en la escritura de 10 de julio de 1936".

En una altra clàusula, la quarta, s'establia una curiós ritual que encara avui continua vigent i que renova, any rere any, la relació que lliga l'Hospital de Sant Joan amb els actuals marmessors del llegat Llopis. Deia així: "D) En demostración del cumplimiento de su obligación de seguir elaborando y de mantener la calidad de la *Malvasia Manuel Llopis*, de Sitges, el Hospital de San Juan Bautista deberá entregar de por vida a Don Trinidad de Fontcuberta y de Dalmases, 24 botellas de tal malvasía, cada año; y una vez él fallecido, las deberán recibir —por mitades— quienes le sucedan en el cargo".

Actualment, la malvasia és una relíquia. De fet ho començà a ser fa dos segles. Com constata Mª Josep Montserrat i Robert en el seu *Estudi econòmic de Sitges durant el segle XVIIIè*, segons el cadastre de 1716, el conreu de la malvasia ocupava 195,5 jornals, que significava el 24 % de la terra conreada i el 10 % de la terra total. Sis dècades més tard, en el cadastre de 1772, el conreu de la malvasia havia minvat molt poc, ja que ocupava 189,7 jornals, però els percentatges havien baixat clarament: respecte a la terra conreada, la malvasia no arribava al 15 %, i respecte a la superfície total de terra, representava només el 3,5 %. Què havia passat en el decurs d'aquests 56 anys? Mª Josep Montserrat ho explica amb claredat al seu llibre: "La vinya de malvasia necessita terra bona, no produeix tant quantitat de raïm com la vinya negra i encara que és un producte essencialment comercial, com que també ho és la vinya negra i aquesta a més produeix més raïm, és natural que hi hagi un estancament i davallada de la malvasia. Així, doncs, veiem que cau en davallada un cultiu tan característic com aquest, davant de l'explotació comercial d'un altre producte que encara que similar produeix més beneficis amb menys atencions".

Durant el segle XIX, continuà minvant el conreu dels ceps de malvasia. El 1889, Joan Llopis i Bofill, en el seu *Ensaig històric sobre la vila de Sitges*, afirmava el següent sobre la malvasia: "Aquest excel·lent vi de tant renom en l'Edat Mitjana [...], està avui completament en decadència, degut a causes ben senzilles. La moda ha canviat completament el gust, i a això es deu que el consum sigui poc menys que nul. Esperem, doncs, altres

temps, ja que res d'estrany seria que la malvasia es tornés a obrir pas dintre els mercats nacional i estrangers, ateses les seves condicions de superioritat sobre molts altres vins". Però les esperances de Llopis i Bofill no es van complir. Més aviat tot el contrari. L'arribada de la fil·loxera suposà un cop mortal per a la vinya en general i per als ceps de malvasia en particular. Després de la plaga, es tornaren a plantar ceps de malvasia, però el seu conreu havia esdevingut ja testimonial.

Conscient que la malvasia acabaria desapareixent del tot, el diplomàtic Llopis de Casades va voler evitar-ho

llegant el negoci d'elaboració de la *Malvasia Manuel Llopis*. I és gràcies a ell que avui Sitges continua gaudint d'aquest producte que, ara per ara, és el més genuí que tenim a casa nostra. En els propers mesos, la Junta de l'Hospital de Sant Joan, fidel al llegat de Llopis de Casades, intentarà fer un salt endavant perquè la malvasia tingui el seu espai propi al Corral de la Vila, on hi ha previst muntar un petit centre d'interpretació de la malvasia que servirà per donar a conèixer i promoure aquest producte que antigament no podia faltar a les taules de reis i papes.

Els precedents castellers a Sitges (1880-1971)

(i III)

Pere Ferrando i Romeu

Anys seixanta: del defalliment a l'expansió

El mateix 1960, tornaren a ésser presents en els actes festamejorencs els membres de la colla vendrellenca. El programa editat anuncia la presència en l'"alegre matinal" del dia 24 d'"una colla de Xiquets". *El Eco de Sitges*⁵⁵ tan sols comenta que a l'esmentada matinal "se unió la Colla dels Nens del Vendrell, logrant a trevidas torres". La premsa vendrellenca⁵⁶, a propòsit de l'actuació de la colla local a la diada de sant Fèlix de Vilafranca -en la qual carregaren el quatre de vuit-, esmenta les sortides anteriors al 30 d'agost com a preparatòries de la important diada. Diu: "Luego continuará su adiestramiento en las fiestas mayores de San Salvador i de Comarruga, dando el toque final de su entrenamiento en Sitges, haciendo el 'cuatre de set, subiendo a 'segons' los 'terços' del 'cuatre de vuit'".

No és el primer cop que hem vist considerada la sortida de Sitges com a preparació per a la colla assistent, de cara, sobretot, al transcendental compromís que representa per a qualsevol agrupació la diada vilafranquina de sant Fèlix. Aquesta circumstància, certament ha impedit que Sitges pogués cobejar grans castells durant la seva Festa Major, però sí que ha estat de gran utilitat, com hem vist, per a les colles convidades.

A partir de la Festa Major del 1960 s'obre un parèntesi de quatre anys sense castells a Sitges. L'any 1965,

però, la visita fou per partida doble. La primera tingué lloc el primer de maig a la Urbanització Vallpineda. La premsa vendrellenca⁵⁷ publica la nota següent: "El pasado 1º de Mayo, los 'Nens' efectuaron la primera salida de la temporada, desplazándose a la Urbanización Vallpineda de Sitges, donde se celebraba un aplec deportivo, presidido por las finalistas que acudieron a la elección de Miss Cataluña 1965, que entregaron los trofeos y ramos de flores a los vencedores de las diferentes pruebas de karts que se disputaron en circuito cerrado dentro de esta magnífica urbanización. El número final de este aplec lo constituía la actuación de los 'Nens del Vendrell'. Los castells levantados fueron muy celebrados por los muchísimos espectadores allí congregados. Para los 'castellers', esta salida efectuada resultó muy provechosa e interesante, no por los castells levantados, que fueron de poca envergadura, sino porque ponen en forma a los 'castellers', arreglan el 'pom de dalt' y permiten hacer pruebas con nuevos componentes". Vet aquí tres conceptes de moda als anys seixanta: urbanització, concursos de misses i curses de karts. Per als organitzadors de les esmentades festes, les novetats no semblen, doncs, estar pas renyides amb la tradició.

La segona visita fou, novament, per la Festa Major, després de l'altra, única actuació documentada fora del marc de les festes a honor de sant Bartomeu. Tot i que el programa d'actes editat no en parla, *El Eco de Sitges*⁵⁸

⁵⁵ El Eco de Sitges 28 d'agost de 1960.

⁵⁶ Vendrell 10 de setembre de 1960.

⁵⁷ Vendrell 22 de setembre de 1965.

⁵⁸ El Eco de Sitges 29 d'agost de 1965.

fa esment dels castells en dos actes, la matinal, que va ser "reforzada por la colla de 'Castellers Nens del Vendrell'", i la sortida d'ofici, on destaca "els Nens del Vendrell, especialment el 'anxaneta', quien saludó dándose unos tragos de vino del país en porrón". La crònica es referia al "pilar -de quatre o de cinc- amb porró", vist esporàdicament en altres temps -i suposem que d'impacte per als turistes espectadors- i pràcticament desaparegut avui en dia.

L'últim any del període estudiat en el present treball en què hi va haver castells a Sitges fou el 1966, quan novament, els Nens del Vendrell actuaren per la Festa Major. La premsa local sitgetana no en fa cap comentari i la vendrellenca tan sols testimonia la sortida: "Ara hi ha en perspectiva l'actuació del dia 24 a la Festa Major de Sitges i a la Festa Major de Comarruga per al dia 28 del corrent. Tot com a preparació de l'actuació, de gran

compromís, a la Festa Major de Vilafranca el proper dia 30".

Justament, a partir de la segona meitat de la dècada dels seixanta, tornà a produir-se una nova embranzida en el nivell casteller, que portaria a la recuperació de construccions no fetes des del segle passat -com ara el pilar de set, la torre de vuit i el cinc de vuit- i que obria les portes a la coneguda com a "segona Època d'Or", de què tan intensament tenim la sort de gaudir en l'actualitat. És en aquest context que, al cap de cinc anys justos de la darrera actuació castelleria vista a Sitges, apareixen, nous de trinca, els Castellers de Sitges. Aquell 23 d'agost de 1971, quan els castellers sitgetans van començar a escriure més pàgines castelleres a la vila, es tanca, doncs, un capítol de la història castelleria local per a obrir-ne una altra. Però aquesta és ja una altra història...

Quadre de les actuacions castelleres a Sitges (1880- 1971)

any	colla	castells
1880 (?)	Xiquets de Valls	?
1884	Colla Nova dels Xiquets de Valls	?
1888	Colla Vella dels Xiquets de Valls	?
1919 (?)	Xiquets de Valls	?
1930	Nens del Vendrell	p. de 5 i altres
1932	Nens del Vendrell	?
1934	Nens del Vendrell	3 de 7, 4 de 7, t. de 6, p. de 5
1935	Colla Nova dels Xiquets de Valls	4 de 8 carregat al 2n intent, 3 de 7 per sota
1939	?	4 de 7, 4 de 7 amb agulla
1947	Colla Vella dels Xiquets de Valls	castells de 6
1950	Nens del Vendrell	?
1951	Colla Muixerra de Valls	4 de 8, 3 de 7 per sota (?)
1952	Colla Vella dels Xiquets de Valls	castells de 5, 6 i 7, dos p. de 5
1953 (?)	Xiquets de Valls	?
1954	Colla ?? dels Xiquets de Valls	?
1955	Nens del Vendrell	?
1956	Nens del Vendrell	?
1957	Castellers de Vilafranca	3 de 6 per sota net, t. de 5, p. de 5
1959	Nens del Vendrell	?
1960	Nens del Vendrell 4 de 7	
1965 *	Nens del Vendrell	?
1965	Nens del Vendrell	p. amb porró i altres
1966	Nens del Vendrell	?

* totes les actuacions van ser a la vila menys aquesta que va ser la Urbanització Vallpineda

Nombre d'actuacions de cada colla

Nens del Vendrell	11	Colla Nova de Xiquets de Valls	1
Colla ? dels Xiquets de Valls	6	Colla Muixerra de Valls	1
Colla Vella dels Xiquets de Valls	3	Castellers de Vilafranca	1

Memòria del Grup d'Estudis Sitgetans

corresponent al període març 2002 - novembre 2003

A data de novembre del 2003, l'entitat està formada per 293 socis. Des de la passada memòria s'han produït 27 altes i 2 baixes. La junta directiva s'ha reunit un total de 9 vegades.

El 2 de març de 2002 hi hagué Assemblea General ordinària del Grup d'Estudis Sitgetans, en la qual es van aprovar les memòries de l'entitat i l'estat de comptes del període 2000-01. Va renovar-se la junta directiva, que va quedar de la següent manera: Isabel Coll presidenta, David Jou i Andreu vicepresident, Miquel Marzal i Ortiz secretari, Josep Milán sots-secretari, Pere Carbonell tresorer i com a vocals Andreu Bosch, Joan Duran, Montserrat Gutiérrez, Óscar Gutiérrez, Maria Lluïsa Marsal, Lluïsa Mirabent, Ignasi Mª Muntaner i Roland Sierra.

Els actes i exposicions que han tingut lloc durant aquest període han estat els següents. Del 12 al 21 d'abril de 2002 hi hagué una exposició de les fotografies premiades en el Concurs de Fotografia de Carnaval organitzat per l'entitat Finestra Oberta. El 19 d'abril de 2002, taula rodona al voltant del llibre Sitges, l'encant de la tradició, organitzada pel departament de Premsa de l'ajuntament de la vila. Hi participaren els autors del llibre i Jordi Bertran, tècnic de cultura de l'ajuntament de Tarragona, que féu la introducció i els primers comentaris de l'obra. Jordi Cubillos fou l'encarregat de moderar el col·loqui. El 20 d'abril de 2002 presentació dels volums 39, 40 i 41 de la col·lecció Quaderns del GES, que tenen per títol *Miquel Utrillo, un personatge polifacètic* de Guiomar Coll i Coll, que va ser premi Carbonell i Gener de l'any 2000 per a estudiants de batxillerat, *Josep Roca-Pons (1914-2000). En memòria* de Maria Lluïsa Marsal, Ventura Sella, Vinyet Panyella i August Bover, i *Sitges ahir i avui. Aspectes del paisatge sitgetà* de Joan Olivé i Mestre. Hi intervingueren Isabel Coll, Maria Lluïsa Marsal i David Jou i Andreu. El 23 d'abril de 2002 es va instal·lar una parada de venda dels llibres i els quaderns de l'entitat al Cap de la Vila, durant la diada de sant Jordi.

El maig de 2002, amb l'ajut de Caixa Tarragona, es va publicar el número 101 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, que incloïa els treballs *Les nades de L'Eco de Sitges: Tomàs Garcés i J. V. Foix al setmanari sitgetà* de Montserrat Esquerda, text de la conferència feta per l'autora al GES el 12 de gener de 2002, i la segona part d'*Els camins periodístics de Ramon Planes* de Roland Sierra. Del 4 al 12 de maig de 2002 hi hagué al local de GES una exposició de Brull Carreras, *Llums i ombres del Temps. Abecedari Coral*. La inauguració

fou el dia 4 de maig, amb participació de l'artista Ricard Planas, director de la revista *Bon Art*. Del 15 al 30 de maig de 2002 l'exposició *Primavera fotogràfica*, amb una selecció de fotografies en blanc i negre i color, a càrrec d'un grup de socis de l'entitat.

El 8 de juny de 2002, xerrada-col·loqui organitzada pels grallers de Sitges, sobre la creació de l'Escola de Grallers, amb participació de Joan Montaner, Joan Vidal, Francesc Fontanals, Magí Roig, Josep Duran, Nicolàs Ortiz, Jofre Vilà i l'actuació, com a moderador, de Vicenç Morando. El 15 de juny de 2002, amb motiu del centenari de la mort del doctor Robert, es féu una conferència sobre *Bartomeu Robert i Yarzabal. Gran senyor de Sitges i de Barcelona, massa oblidat de tots*, a càrrec de Jordi Mirabent i Castiel.

Del 20 de juliol al 4 d'agost de 2002, una exposició fotogràfica de Joan Olivé i Mestre sobre el tema *Records i carrers de Sitges*. En l'agost de 2002, amb ajut de Caixa de Sabadell, es va publicar el número 102 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans* que incloïa els treballs *Sitges en època ibèrica i romana: les restes del carrer Nou i de l'entorn de l'Ajuntament* de Joan García Targa, la segona part de *Les nades de L'Eco de Sitges: Tomàs Garcés i J. V. Foix al setmanari sitgetà* de Montserrat Esquerda i les memòries del GES corresponents als anys 2000 i 2001, signades per Roland Sierra. Es va anunciar l'atorgament dels premis Carbonell i Gener, declarats deserts, tret d'un accèssit en l'apartat d'estudiants de batxillerat per al treball *Un viatge per la Vilanova cubana* de Siurana Virgili i Suñé, i el de Folklore de Sitges atorgat al treball de Miquel Forns *Santa Tecla. Vaivens del Festa Major Petita de Sitges*.

Del 6 al 18 d'agost de 2002 una exposició fotogràfica de tema lliure, en color i blanc i negre, a càrrec d'un grup de socis del GES. Durant la festa major del 2002 el GES va col·laborar en l'organització de la mostra fotogràfica del Ball de bastons, una col·lecció de Josep Jané i Mirabent. La mostra va fer-se al Cafè de l'Art de la Societat Recreativa El Retiro. El dia 24 d'agost, després de la sortida d'ofici, va inaugurar-se oficialment, davant de l'Espai Cultural Pere Stämpfli, l'escut del GES, obra de Ramon Cenzano a partir de la idea inicial de Pere Stämpfli. L'acte inaugural fou presidit per l'alcalde de Sitges, Pere Junyent, la presidenta del GES, Isabel Coll, l'artista Ramon Cenzano, Pere i Anna Stämpfli i David Jou i Andreu.

Del 5 al 26 de setembre de 2002 es féu una exposició fotogràfica titulada *Terres de Conca i Terol-Cañete*, en blanc i negre, a càrrec de Josep Mª Jornet i Sentís. Féu

la presentació Isabel Coll, el dijous 5 de setembre. El 28 de setembre de 2002 una representació del GES va participar en la V Nit dels Premis Sitges, al Casino Prado Suburense, en la qual, entre altres, es van lliurar als guanyadors ja esmentats els premis Carbonell i Gener del Grup d'Estudis Sitgetans i el premi Folklore de Sitges creat per Jofre Vilà.

Del 19 al 26 d'octubre de 2002, exposició Sitges, *La Punta, 40 visions d'un símbol*, organitzada per l'Ajuntament de la vila, coordinada per Joan Iriarte i amb col·laboració del GES. En el novembre de 2002, amb l'ajut de Caixa Penedès, es va publicar el número 103 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans* que incloïa els treballs *El doctor Bartomeu Robert i Yarzabal* de Jordi Mirabent i Castiel, text de la conferència pronunciada al GES el 15 de juny de 2002, i *Els mapes de la quadra de Garraf segons Nicolau de Credença*, de Natàlia Jiménez, accèssit de l'any 2001 als premis Carbonell i Gener per a estudiants de batxillerat. De l'1 al 14 de novembre de 2002 es féu una exposició de fotografies d'Albert Roca, *Els ulls del silenci*. La presentació anà a càrrec d'Isabel Coll, presidenta del GES, de Joan Iriarte, fotògraf, i del mateix Albert Roca. Acte seguit hi hagué un recital de poesia musicada a càrrec de Manuel Blesa i Sheila Tabernero. El 16 de novembre de 2002 tingué lloc l'acte *Deu-me unes ales*, exposició recitada d'obres de Jacint Verdaguer, a càrrec de membres del GES, a partir d'una idea i realització de Josep Milan i Parellada, Joana Fort i Baixeras i Joan Duran i Ferrer.

Del 18 de novembre a l'1 de desembre de 2002 exposició fotogràfica col·lectiva, amb la participació dels fotògrafs Noguero, Pere Sánchez, Paola Zuliani, Francisco Górrón, Albert Bigaire, Xipilinis, Francesc Barnés, Joan Olivé i Mestre i Josep Maria Jornet i Sentís. Del 8 al 22 de desembre de 2002 *Gaudí vist per un sitgetà*, exposició de fotografies de Josep Mª Jornet i Sentís. La presentació anà a càrrec d'Isabel Coll i Mirabent. Hi participaren, també, Maria de Frederic i Joan Duran, que van recitar poesies al·lusives a Gaudí. El 14 de desembre de 2002 es féu la conferència *Jacint Verdaguer, Bartomeu Robert i Antoni Gaudí, personatges d'una època*, per Fèlix Mestres i Puig de la Bellacasa. Abans de la conferència es van lliurar els Premis Sant Jordi de prosa i poesia. En la modalitat de poesia, els guanyadors foren Pere Castellet, primer premi, Jasmina Berbegal, segon premi, i Xàvier Rosés, tercer premi. En la de prosa varen ser per a Míriam Soriano, primer premi, Jasmina Berbegal, segon premi, i Sílvia Soto, tercer premi.

El 21 de desembre de 2002 es féu la presentació del cinquè volum de la col·lecció Sèrie Major, de les edicions del GES, *Diari de guerra i postguerra (Sitges 1936-1942)* de Bonaventura Julià, l'edició del qual

havia anat a càrrec de David Jou, Ignasi Mª Muntaner i Roland Sierra. Feren la presentació David Jou i Andreu, Ignasi Mª Muntaner i Pasqual i Isabel Coll i Mirabent. Seguidament se celebrà l'arribada del Nadal amb malvasia i torrons. Abans de la presentació del llibre de Bonaventura Julià, Josep Maria Jornet va projectar una pel·lícula de fotografies muntades en forma de videoclip, amb el títol *Art-Arquitectura* d'Andreu Noguero, que feia un recorregut per l'obra d'Antoni Gaudí.

El febrer de 2003, amb l'ajut de Caixa de Tarragona, es publicà el número 104 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*. Contenia la segona part d'*Els mapes de la quadra de Garraf segons Nicolau de Credença* de Natàlia Jiménez, i l'escrit *Sant Muç*, d'Ignasi Mª Muntaner. L'1 de febrer de 2003 es féu l'acte *Verdaguer per Verdaguer* en homenatge a Jacint Verdaguer amb recitació, a càrrec de Montserrat Lago, de textos del poeta, i d'Àngels Parés, que parlà del personatge. El 22 de febrer de 2003 presentació del llibre, de Rafael Mateos Ayza, *Història de Garraf*. Hi intervingueren Sergi Sol i Bros, cap del departament municipal de Premsa i Comunicació, Rafael Mateos, autor del llibre, i Àngels Parés i Jimmy Suñol com a col·laboradors de diversos capítols.

Del 14 al 30 de març de 2003, i organitzada juntament amb l'ajuntament de Sitges, tingué lloc al Mercat Vell una exposició de quadres de Guillem Bergnes (1888-1975). Simultàniament es va publicar el quadern número 42 del GES, *Guillem Bergnes i Soler*, amb textos de Carina Mut Terrés-Camaló, Pilar Ortega, Miguel Utrillo i Joaquín Ortega Costa, quadern que incloïa el catàleg de l'exposició. El 13 d'abril de 2003, inauguració de l'exposició *La llum del gòtic*, de Laia Marsal. La presentació va anar a càrrec de Isabel Coll. Del 23 d'abril al 3 de maig de 2003 l'exposició Sant Jordi a Catalunya, fotografies de l'arxiu Cuyàs, organitzada per l'Associació Excursionista d'Etnografia i Folklore de Catalunya. El 23 d'abril de 2003 es va muntar una parada al Cap de la Vila per a vendre els llibres i quaderns de l'entitat, durant la diada de Sant Jordi.

El maig de 2003, amb l'ajut de Caixa Sabadell, es va publicar el número 105 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, que incloïa la primera part del treball *Un viatge per la Vilanova cubana* de Siurana Virgili i Suñé. El 17 de maig de 2003 s'inaugurà l'exposició *Llums i ombres del temps. Abecedari coral*, de Brull Carreras. Hi intervingueren Brull Carreras, Glòria Rodríguez i Paquita Roig i Galceran.

Del 4 al 22 de juny de 2003, exposició fotogràfica col·lectiva. El 6 de juny de 2003 presentació del llibre de mossèn Ramon Català i Güell *Quaranta anys a la parròquia d'Olivella (Garraf): anècdotes i vivències d'un rector rural*. La presentació va anar a càrrec de mossèn Jaume Berdoy. El 14 de juny de 2003, presen-

tació del llibre *Greenpeace, pau verda al món*, de Xavier García, a càrrec d'Andreu Bosch. Seguidament hi hagué el repartiment de premis del V Concurs de Redacció Sant Jordi, organitzat pel Grup d'Estudis Sitgetans. Del 26 de juny al 13 de juliol de 2003 exposició de fotografies en blanc i negre, de Josep Mª Jornet i Sentís, *Picos de Europa i llacs de Covadonga*.

Del 19 de juliol al 7 d'agost de 2003 l'exposició fotogràfica, de Joan Olivé i Mestre, *Les rajoles de Sitges, Moros i Cristians d'Elda (Alacant)*. S'anuncia l'atorgament del premi Carbonell i Gener 2003 per a estudiants de batxillerat al treball *Les caramelles a Sitges* d'Albert Soler i Marcé, i del premi Folklore de Sitges, creat per Jofre Vilà, al treball *La moixiganga de Sitges* d'Èric Roqueta i Capilla. També durant l'agost es publica el número 106 del *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans* amb la segona part del treball *Un viatge per la Vilanova cubana* de Siurana Virgili i Suñé. Del 15 al 31 d'agost una exposició de quadres amb el títol *Sitges Festa Major*, de la pintora Blanca Benítez i Montané. El 22 d'agost presentació del quadern *Recull de noms, dates i fets sitgetans*, de Jordi Mirabent i Castiel, a càrrec d'Ignasi Mª Muntaner, i del quadern *Contracte matrimonial de Teresa Raventós i Anton Raventós i La Voz de Sitges 1894-95* de Neus Andreu i Santisteban i Carme Muntaner i Alsina, respectivament, a càrrec d'Isabel

Coll.

El setembre de 2003 es col·laborà amb Joventuts Musicals de Sitges en el Curs de Música del segle XXI, i es comunicà l'adhesió del GES a la Comissió Sitges, almogàvers i malvasia 700 anys. De l'1 al 21 de setembre, exposició de fotografies en blanc i negre sobre *La Comarca del Berguedà* de Josep Mª Jornet i Sentís. El 27 de setembre de 2003 una representació del GES participà en la VI Nit dels Premis Sitges, a la Societat Recreativa El Retiro, en la qual es van lliurar a Albert Soler i a Eric Roqueta els premis Carbonell i Gener i Folklore de Sitges respectivament.

El 18 d'octubre de 2003 presentació del III Seminari d'Història del Penedès, a càrrec dels historiadors penedesencs Àngels Parés i Ramon Arnabat. El 25 d'octubre conferència sobre *Fortuny i el fortunisme*, a càrrec de Carlos González, membre de la Real Academia de San Fernando. El 8 de novembre presentació del llibre editat per l'Institut d'Estudis Penedesencs *Emigrar per negociar*. El cas de Gregori Ferrer i Soler (1791-1853) de Raimon Soler i Becerro. La presentació anà a càrrec d'Àngels Parés. Del 12 al 30 de novembre exposició de fotografies de Josep Mª Jornet i Sentís sobre *Tunísia vista per un sitgetà*.

Miquel Marzal
Secretari del GES

**Aquest número ha estat
publicat amb l'ajuda de**

 Caixa de Sabadell